

ROSJA-POLSKA DIAGNOZA SPOŁECZNA 2020

Rosjanie na temat Polski i Polaków
oraz stosunków rosyjsko-polskich

Warszawa 2020

CENTRUM
POLSKO-ROSYJSKIEGO
DIALOGU I POROZUMIENIA

Raport z badań opinii publicznej w Rosji

ROSJA-POLSKA DIAGNOZA SPOŁECZNA 2020

Rosjanie na temat Polski i Polaków
oraz stosunków rosyjsko-polskich

Warszawa 2020

CENTRUM
POLSKO-ROSYJSKIEGO
DIALOGU I POROZUMIENIA

Raport z badań opinii publicznej w Rosji

Sondaż: Centrum Lewady

Analizy i raport: Krzysztof Szczerbacz, Łukasz Mazurkiewicz [ARC Rynek i Opinia]

© Copyright by Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia 2020

Projekt graficzny i skład: Studio 27 (www.studio27.pl)

Foto na okładce: Dmitry Vereshchagin / Adobe Stock

ISBN 978-83-64486-87-6

Wydawca

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

ul. Jasna 14/16A, 00-041 Warszawa

tel. + 48 22 295 00 30

fax + 48 22 295 00 31

e-mail: cprdip@cprdip.pl

www.cprdip.pl

Spis treści

▶ Wprowadzenie – tło i cel badania	4
▶ Informacje o badaniu	5
▶ Postawy państw i narodów wobec Rosji	7
▶ Znajomość i wizerunek Polski	12
▶ Relacje polityczne i kulturalne	18
▶ Podsumowanie	21

Wprowadzenie

– tło i cel badania

Badanie, którego wyniki zawiera prezentowany raport, to drugi w roku 2020 pomiar opinii publicznej w Rosji, zlecony przez Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (CPRDiP). O ile poprzednie badanie skupiało się na perspektywie historycznej i jej wpływie na postrzeganie stosunków z Polską, o tyle ten sondaż to w znacznym stopniu „lustrzane odbicie” badań z cyklu „Diagnoza społeczna”, prowadzonych regularnie wśród Polaków, a dotyczących stosunków z Rosją.

Badanie objęło szereg ogólnych kwestii, związanych z postrzeganiem Polski i Polaków, z oceną stosunków pomiędzy państwami i narodami, a także sprawami bieżącymi, mającymi wpływ na wzajemne relacje.

Wielką zaletą tego rodzaju badań jest możliwość zrozumienia sposobu myślenia rosyjskiej opinii publicznej, bez pośrednictwa mediów czy polityków, często zabierających głos w jej imieniu. Nie znaczy to oczywiście, że w odpowiedziach rosyjskich respondentów nie rezonują na różne sposoby także oddziaływania medialne i propagandowe. Można chyba jednak postawić tezę, że obraz Polski i Polaków, jaki wyłania się z uzyskanych odpowiedzi, jest narysowany łagodniejszą kreską, niż ten, jaki pojawia się w oficjalnych wypowiedziach przedstawicieli władz rosyjskich.

Na szczególną uwagę i dalszą eksplorację badawczą zasługują zwłaszcza różnice pokoleniowe – młodszy Rosjanie zdają się mieć wobec

świata i Polski znacznie bardziej otwarte i ufnie nastawienie, niż ich rodzice czy dziadkowie.

Zarazem badanie pokazuje, jak niewielka jest, w gruncie rzeczy, wiedza przeciętnego Rosjanina na temat Polski, jej kultury, postaci z nią związanych, miejsc wartych odwiedzenia. Wciąż ciąży nad tym kanon ukształtowany jeszcze w czasach sowieckich, nie rozszerzony i nie uzupełniony o nowe treści i symbole, mimo upływu kolejnych dekad, jakie dzielą nas od upadku komunizmu. Pokazuje to dobitnie, jak wielki jest potencjał prezentowania dorobku współczesnej Polski, zwłaszcza młodszemu pokoleniu rosyjskich odbiorców.

Wyniki badania przeprowadzonego wśród Rosjan są ciekawe także z powodu potwierdzonego w nich odmiennego od polskiego sposobu widzenia relacji międzynarodowych, inaczej odbieranej mapy bliskości politycznej i kulturowej. Pozwala to lepiej zrozumieć reakcje zarówno władz rosyjskich, jak i opinii publicznej na wybory geostrategiczne innych krajów, w tym zwłaszcza Polski, Ukrainy i państw bałtyckich. Wątki panslawistyczne łączą się tu z żalem i resentymentem po rozpadzie ZSRS oraz z echemi zimnej wojny.

Podobnie, jak badania prowadzone wśród Polaków, ten sondaż potwierdza, jak wielka jest luka we wzajemnej wiedzy i przepływie idei pomiędzy Polakami i Rosjanami. To z pewnością szansa i potencjał do zagospodarowania, niezależnie od trudnych relacji w sferze politycznej.

Informacje o badaniu

Metodologia

Badanie miało charakter pomiaru ilościowego, zrealizowanego metodą wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo (CATI).

Badanie przeprowadzono na próbie 1000 dorosłych Rosjan, reprezentatywnej dla struktury mieszkańców Rosji pod względem: płci, wieku, wielkości miejsca zamieszkania.

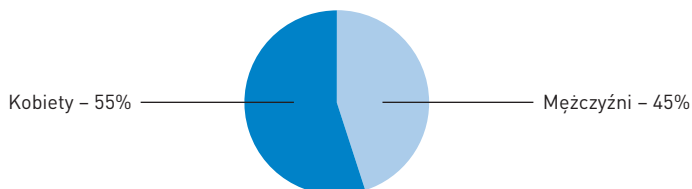
Pomiar realizowany był w dniach 18–19 października 2020 r. przez Centrum Lewady.

Na części wykresów dane nie sumują się do 100%. Sytuacja taka występuje w pytaniach wielokrotnego wyboru. W przypadku pytań z możliwą jedną odpowiedzią, minimalne odchylenia od 100% wiążą się z zaokrągleniami procentowania.

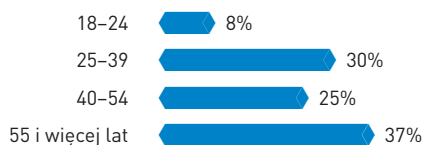
Struktura próby została przedstawiona na wykresach 1–6.

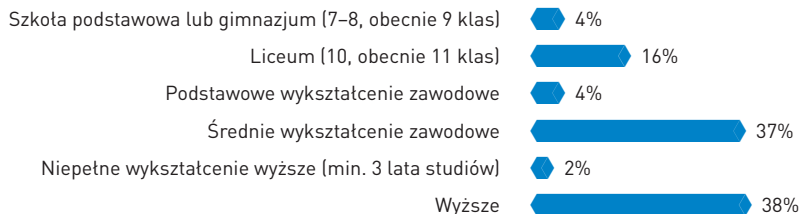
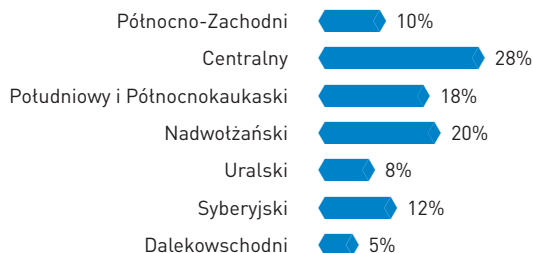
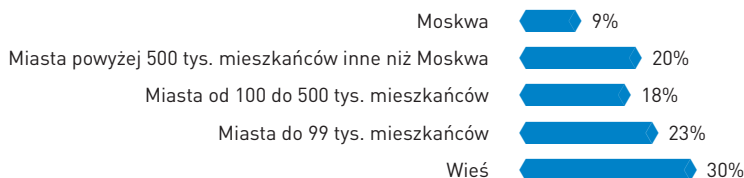
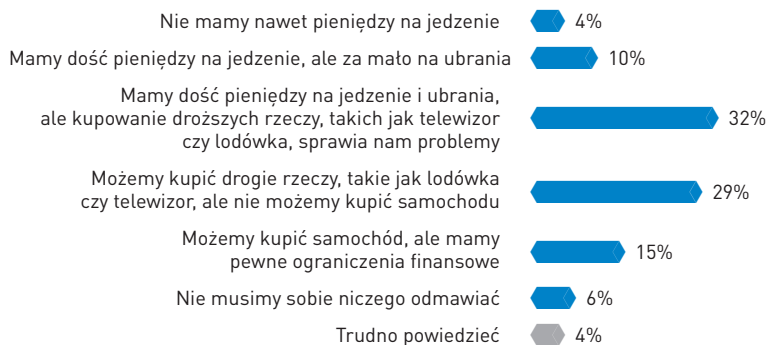
Struktura próby

Wykres 1. Płeć

Wykres 2. Wiek

Wykres 3. Wykształcenie**Wykres 4. Okręg Federalny****Wykres 5. Wielkość miejscowości zamieszkania****Wykres 6. Status materialny rodziny**

Postawy państw i narodów wobec Rosji

Punktem wyjścia do poznania opinii o Polsce i Polakach były w prezentowanym badaniu pytania o stosunek różnych państw i narodów do Rosji, przypisywany im przez rosyjską opinię publiczną.

Uzyskane wyniki dobrze oddają tradycyjną, historycznie ukształtowaną mapę sympatii i antagonizmów. Za państwo, którego władze mają do Rosji najbardziej pozytywny stosunek, badani uznali Białoruś (70% wskazań). Wynika to, co oczywiste, z bardzo bliskich relacji na poziomie państwowym.

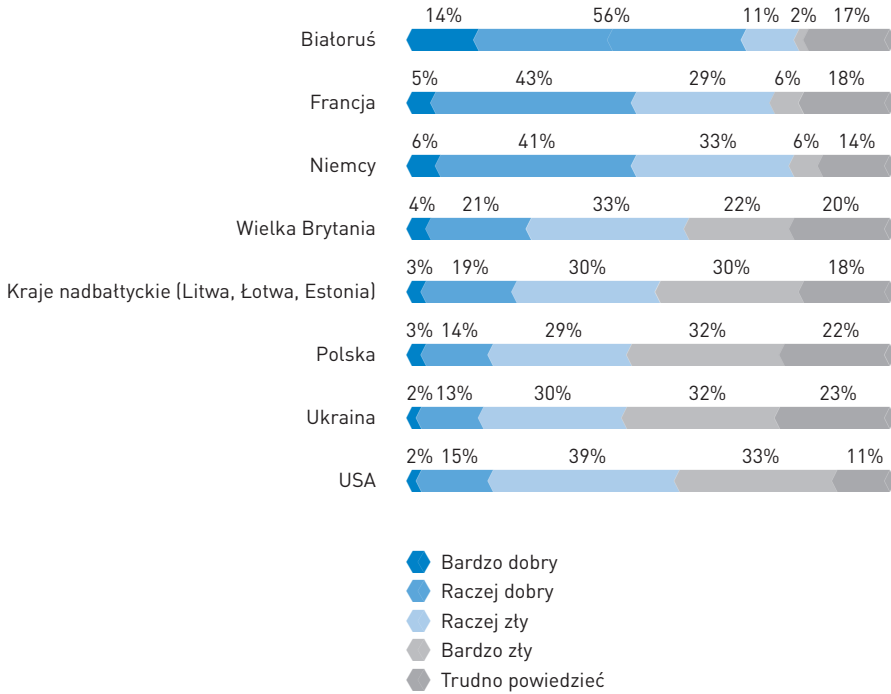
Duża część respondentów ocenia dobrze także stosunek władz Francji (48%) i Niemiec (47%) do Rosji. Są to ważni partnerzy gospodarczy Rosji i państwa uznawane za bardziej skłonne do sprzyjania rosyjskim interesom w Europie. Mniej przychylnie nastawienie wobec Rosji przypisywane jest władzom Wielkiej Brytanii – 55% osób badanych określa je jako złe. Jest to zapewne związane z długą historią trudnych stosunków politycznych, a także napięciami z ostatnich lat, związanymi m.in. z zarzutami stosowania broni chemicznej przez służby rosyjskie na terytorium Wielkiej Brytanii (sprawa zabójstwa Aleksandra Litwinienki oraz próba zabójstwa Siergieja i Julii

Skripalów). Wielka Brytania uchodzi za kraj najmocniej przeciwstawiający się polityce Rosji i jej interesom, bardziej skłonny do nakładania na Rosję sankcji gospodarczych.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku państw bałtyckich. 60% respondentów określa ich stosunek do Rosji jako negatywny. Kraje te stały się najwyraźniej symbolem wychodzenia spod wpływów rosyjskich i nie cieszą się w Rosji dobrą prasą. Zły stosunek do Rosji jest również przypisywany władzom Polski (61%) i Ukrainy (62%). Najbardziej krytyczne wobec władz tych krajów są osoby powyżej 55 roku życia (78% z nich przypisuje negatywny stosunek władzom Polski oraz Ukrainy, a 80% władzom krajów nadbałtyckich). Bardziej pozytywnie wypowiadają się osoby najmłodsze – tylko co trzecia osoba w wieku 18–24 lata ocenia stosunek władz wyżej wymienionych państw negatywnie.

Jednak najwięcej Rosjan negatywny stosunek do ich państwa przypisuje władzom Stanów Zjednoczonych (72%). Są to zarówno starsze, jak i młodsze osoby. Jest to wyraźne nawiązanie do antagonizmów geostrategicznych, sięgających okresu zimnej wojny.

Wykres 7. Stosunek władz poszczególnych krajów do Rosji

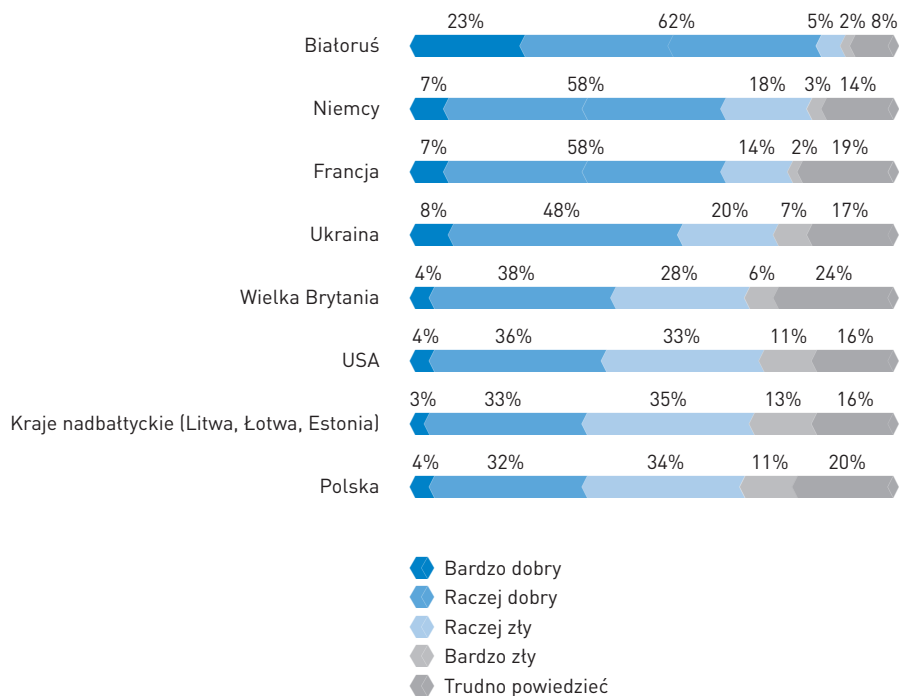

Jaki, wg Pana(i), jest stosunek władz Ukrainy / Białorusi / Polski / krajów nadbałtyckich (Litwy, Łotwy, Estonii) / Wielkiej Brytanii / Niemiec / Francji / USA do Rosji?

Podobnie, jedynie z pewnymi korektami, przedstawia się mapa domniemanego nastawienia innych narodów do Rosji. Zdecydowana większość respondentów określa stosunek mieszkańców Białorusi do Rosji jako dobry (85%). Prawdopodobnie wiąże się to z dużą bliskością kulturową oraz rosyjskojęzycznością ogromnej części Białorusi, jak i ze wspomnianą wcześniej współpracą polityczną i gospodarczą obydwu państw. Większość osób badanych dobrze ocenia także stosunek mieszkańców Niemiec i Francji (w obydwu przypadkach 65%).

Najbardziej charakterystyczna różnica – w porównaniu z poprzednim rankingiem dotyczącym stosunku władz danego państwa do Rosji – dotyczy Ukrainy. 56% Rosjan uważa, że stosunek narodu ukraińskiego do Rosji jest pozytywny. Wynika to zapewne z przekonania Rosjan, że spora część, jeśli nie większość Ukraińców, jest im bardzo bliska kulturowo i nie podziela wrogiego wobec Rosji i Rosjan stosunku mieszkańców zachodnich obwodów Ukrainy.

Wykres 8. Stosunek mieszkańców poszczególnych krajów do Rosji

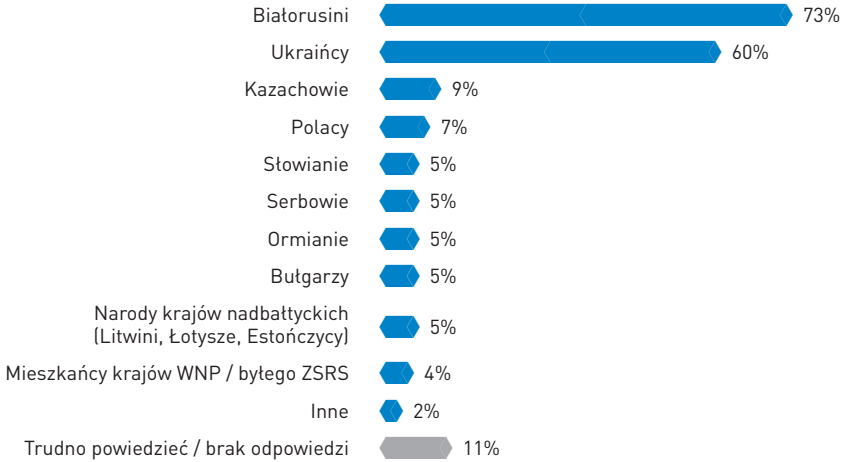

Jaki, wg Pana(i), jest stosunek mieszkańców Ukrainy / Białorusi / Polski / krajów nadbałtyckich (Litwy, Łotwy, Estonii) / Wielkiej Brytanii / Niemiec / Francji / USA do Rosji?

Również w przypadku innych państw osoby badane różnicują stosunek władz i nastawienie mieszkańców – przy czym to drugie częściej określane jest jako dobre. Dla Wielkiej Brytanii wynik ten wynosi 42%, dla USA 40%.

Polacy i mieszkańcy krajów nadbałtyckich wskazywali 36% wskazań (najmniej krytyczne są osoby poniżej 40 roku życia, najbardziej – powyżej 55 lat). Wyraźnie widać, że w przypadku Polski ocena nastawienia władz i zwykłych ludzi do Rosji

jest dość zbieżna w ocenie rosyjskich respondentów. To ważne ustalenie prezentowanego badania. Warto przypomnieć, że w analogicznym sondażu zrealizowanym wśród Polaków („Polska-Rosja. Diagnoza społeczna 2020”), a także w innych badaniach z wcześniejszych lat odnotowano wyraźniejszą różnicę pomiędzy stosunkiem Polaków do Rosji jako państwa (stosunek częściej krytyczny) i do narodu rosyjskiego (nastawienie bardziej pozytywne).

Wykres 9. Narody najbliższe Rosjanom pod względem kulturowym

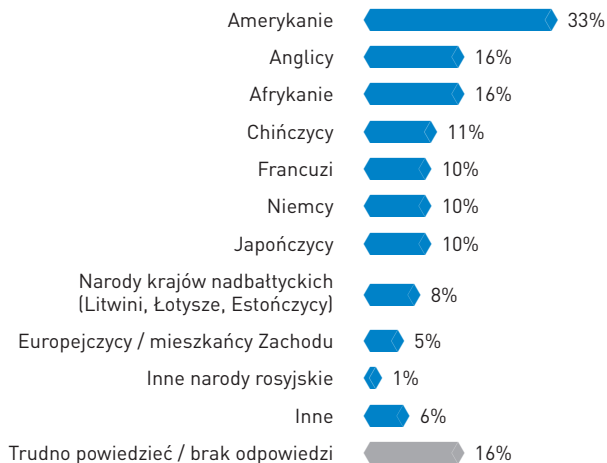
Które narody są, wg Pan(a)li, najbliższe Rosjanom pod względem kultury i obyczajów? (pytanie otwarte)

Jako narody najbliższe kulturowo przez Rosjan są postrzegani Białorusini (73%) i Ukraińcy (60%), a więc narody wschodniosłowiańskie, w większości prawosławne, dzielące z Rosjanami historię współżycia w XIX i XX w. we wspólnym państwie i traktowane, przez rosyjskie dziewiętnastowieczne elity polityczne i kulturalne, jako odłam Rosjan. Z kolei do uznania Kazachów za naród najbliższy Rosjanom (9% respondentów) skłania Rosjan świadomość wspólnej przeszłości w Cesarstwie Rosyjskim

i ZSRS oraz bliska współpraca polityczna Rosji i Kazachstanu. Na kolejnych miejscach znaleźli się Polacy (7%), Serbowie, Ormianie, Bułgarzy, mieszkańcy krajów nadbaltyckich (5%) i krajów WNP ogólnie (4%).

Uwagę zwraca „klucz słowiański” we wskazaniach badanych Rosjan. Jest to kryterium wyraźnie ważniejsze dla Rosjan, niż dla Polaków, którzy – w innych przywoływanych tu badaniach – za najbliższych kulturowo uznają nie tylko Słowian.

Wykres 10. Narody najdalsze od Rosjan pod względem kulturowym

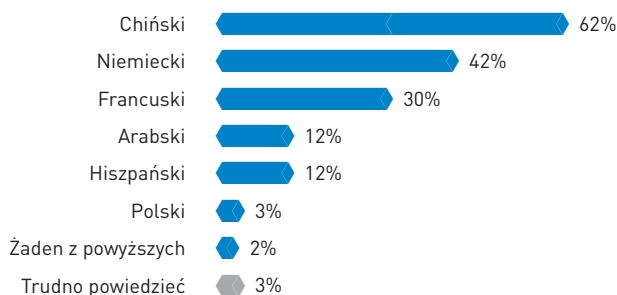
Które narody są, wg Pana(i), najdalsze od Rosjan pod względem kultury i obyczajów? (pytanie otwarte)

Jako naród najdalszy od Rosjan pod względem kulturowym najczęściej respondentów określa Amerykanów (33%). Drugim najczęściej pojawiającym się w tej kategorii narodem są Anglicy (16%). Wymieniani są tu również mieszkańcy Afryki (16%), Chińczycy (11%), Francuzi, Niemcy, Japończycy (po 10%) oraz narody krajów nadbałtyckich (8%).

Większość Rosjan uważa, że warto uczyć się języka chińskiego (62%). Prawdopodobnie jest

to związane z szybko rosnącym znaczeniem Chin w światowej grze i wymianie gospodarczej oraz relacjami, jakie Rosja z nimi utrzymuje. Podobne przyczyny zapewne sprawiają, że dwa kolejne języki, których warto się uczyć według respondentów to niemiecki i francuski (odpowiednio: 42% i 30%). Dalej w kolejności znajduje się język arabski (12%), hiszpański (12%) oraz polski (3%).

Wykres 11. Języki, których warto się uczyć (oprócz angielskiego)

Których z powyższych języków warto się uczyć, prócz angielskiego?

Znajomość i wizerunek Polski

Spontaniczne skojarzenia Rosjan ze słowem „Polak, Polka” mają w dość dużym stopniu charakter neutralny. Najczęściej wiążą się one po prostu z ludźmi, mieszkańcami Polski (20%) czy po prostu „normalnymi ludźmi” (6%). Pojawiają się także odwołania do tańca i muzyki (8%). Co ciekawe, ilość pozytywnych i negatywnych skojarzeń ze słowami „Polak, Polka” jest bardzo podobna i raczej niewielka (5%).

Po usłyszeniu słowa „Polak, Polka”, 3% osób badanych na myśl przychodzi pokrewieństwo i podobieństwo do narodu rosyjskiego, co nawiązuje do wspomnianej już wcześniej bliskości kulturowej narodów słowiańskich. 3% badanych kojarzy także Polki i Polaków z kulturą.

Ze słowami „Polak, Polka” wiążą się także takie skojarzenia jak: zdrada, sprzedajność czy tchórzostwo (3%). Pobrzmiwają w tym echa stereotypu o dziewiętnastowiecznej jeszcze proweniencji o wiarołomnych Polakach, wzmocnione go negatywną oceną odwrócenia się Polski od Rosji po 1989 r. i zmiany sojuszy w stosunku do okresu po 1945 r.

Najwięcej skojarzeń, pozytywnych i negatywnych, mają osoby z najstarszej grupy wiekowej (powyżej 55 lat). Najmniej skojarzeń przywołują osoby najmłodsze (poniżej 24 lat). W tej grupie także najwięcej jest skojarzeń neutralnych (48% wskazań na odpowiedź „Polska, mieszkańcy Polski”). Warto również zauważyć, że wiele osób badanych nie było w stanie podać żadnych skojarzeń z Polakami (31%).

Wykres 12. Skojarzenia ze słowami „Polak, Polka”

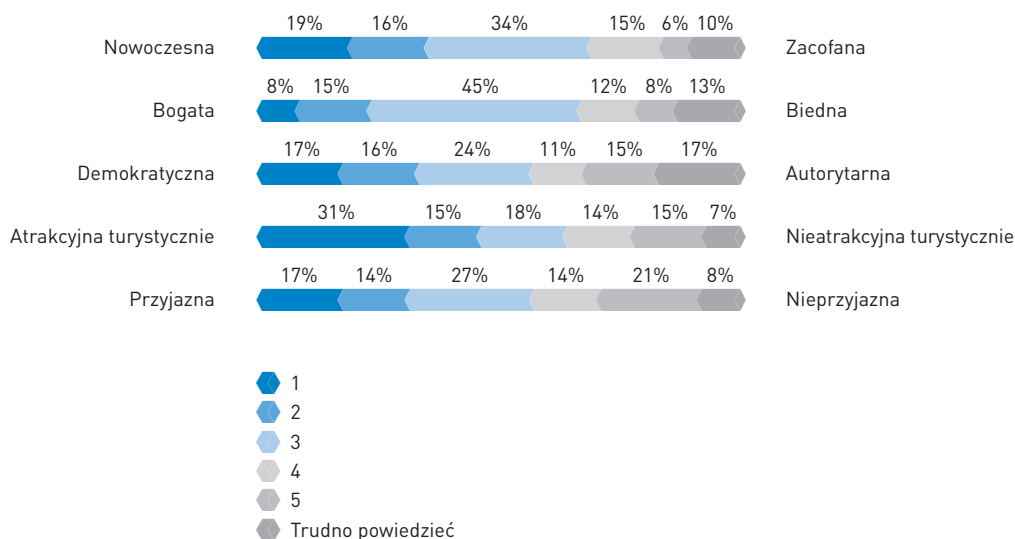
Jakie skojarzenia ma Pan/i w pierwszej chwili słysząc słowa „Polak, Polka”? (pytanie otwarte)

Wizerunek Polski wśród Rosjan został zbadany na pięciu następujących wymiarach:

- nowoczesna – zacofana;
- bogata – biedna;
- demokratyczna – autorytarna;
- atrakcyjna turystycznie – nieatrakcyjna turystycznie;
- przyjazna – nieprzyjazna.

W przypadku pierwszego wymiaru, określającego poziom nowoczesności kraju, nie można powiedzieć o ukształtowanym jednoznacznym wizerunku. Więcej osób badanych określa Polskę jako państwo nowoczesne (35%) niż zacofane (21%). Jednak jednocześnie aż 34% respondentów udzieliło na tym wymiarze odpowiedzi neutralnych.

Wykres 13. Postrzeganie Polski

Proszę ocenić Polskę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza nowoczesna, a 5 – zacofana.

Proszę ocenić Polskę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza bogata, a 5 – biedna.

Proszę ocenić Polskę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza demokratyczna a 5 – autorytarna.

Proszę ocenić Polskę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza atrakcyjna turystycznie, a 5 – nieatrakcyjna turystycznie.

Proszę ocenić Polskę na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza przyjazna, a 5 – nieprzyjazna.

Jeżeli zaś chodzi o postrzeganie zamożności Polski, to 23% osób badanych sądzi, że jest to kraj bogaty, 20% natomiast określa go jako biedny. Najwięcej odpowiedzi miało charakter neutralny (45%), co świadczy o przypisywaniu Polsce „średniego” poziomu zamożności.

Wizerunek ustroju Polski wydaje się nie być jasno sprecyzowany w rosyjskim społeczeństwie. Najwięcej (33%) respondentów uważa, że Polska to kraj demokratyczny. Jednak niewiele

mniej, bo 26% osób ankietowanych jest przeciwnego zdania – postrzega Polskę jako państwo autorytarne. Zaś 24% badanych udzieliło odpowiedzi neutralnych.

Polska jest postrzegana jako kraj atrakcyjny turystycznie przez 46% Rosjan. Przeciwnego zdania jest znacznie mniej respondentów – 29%. Natomiast 18% osób badanych udzieliło odpowiedzi neutralnych.

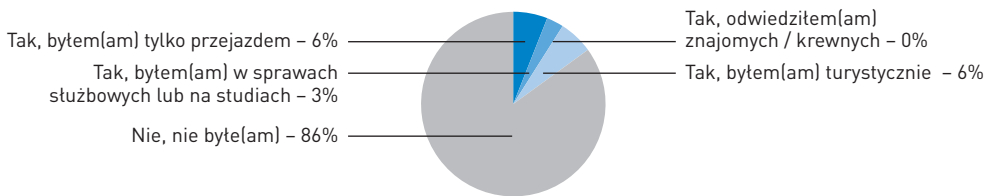
Mniej wyraźny wizerunek pojawia się, jeśli chodzi o wymiar przyjazności Polski. 31% respondentów uważa, że jest to kraj przyjazny. Nieco więcej, bo 35% Rosjan, sądzi odwrotnie. Natomiast 27% odpowiedzi ma charakter neutralny.

Na wszystkich badanych wymiarach wizerunkowych Polska jest najlepiej oceniana przez

najmłodszych badanych (18–24 lat), a najstaniej przez najstarszą grupę (55 lub więcej lat).

Z prezentowanego badania wynika, że większość Rosjan nie odwiedziła Polski. Aż 86% osób ankietowanych nie zrobiło tego w ciągu ostatnich 30 lat. Jedynie 6% badanych deklaruje, że odwiedziło Polskę w celach turystycznych. Również 6% było w niej przejazdem.

Wykres 14. Odwiedzanie Polski w ciągu ostatnich 30 lat

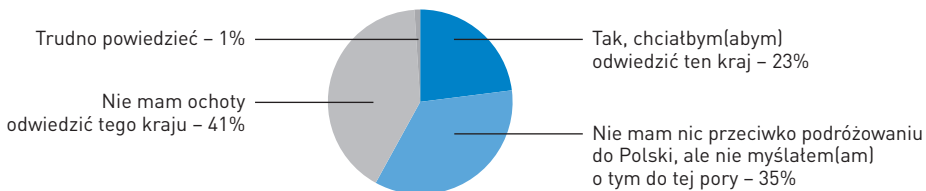

Czy był(a) Pan(i) w Polsce w ciągu ostatnich 30 lat?

23% respondentów deklaruje, że chcieliby odwiedzić Polskę w celach turystycznych. Natomiast 35% przyznaje, że nie myślało o tym do tej pory, ale nie ma nic przeciwko takiej

podróży. Zaś 41% Rosjan w ogóle nie ma ochoty przyjeżdżać do Polski. Taka opinia jest popularna zwłaszcza wśród osób w wieku powyżej 55 lat (64% z nich nie chce odwiedzić Polski).

Wykres 15. Chęć przyjazdu do Polski w celach turystycznych

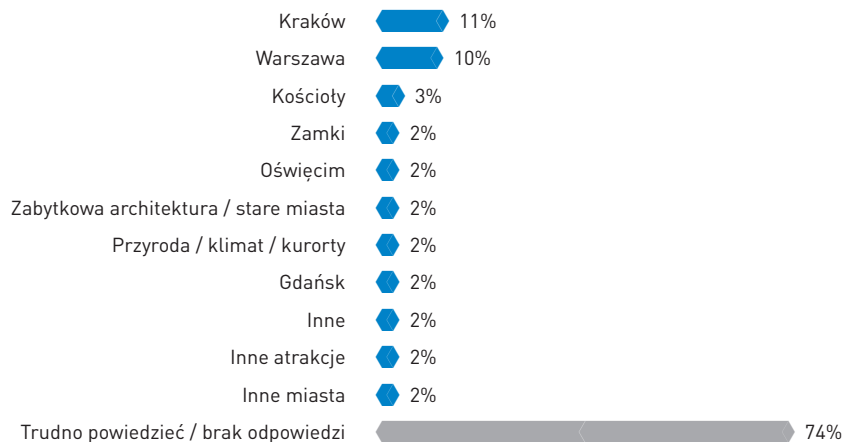
Czy chciałby(laby) Pan(i) wybrać się na turystyczną wycieczkę do Polski?

Polska jest krajem mało znanym pod kątem turystycznym dla większości Rosjan.

Aż 74% respondentów w pytaniu otwartym nie potrafiła wymienić żadnej polskiej atrakcji

turystycznej. Wśród tych, które jednak się pojawiły, najczęściej wymieniano Kraków (11%) i Warszawę (10%). Oprócz tego wskazywano kościoły, Oświęcim, w sposób ogólny zabytkową architekturę czy przyrodę i Gdańsk.

Wykres 16. Znajomość atrakcji turystycznych w Polsce

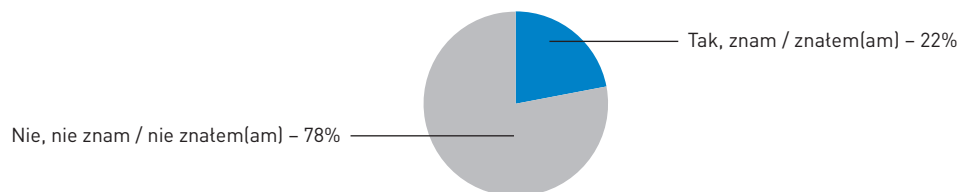

Czy może Pan(i) wymienić jakieś atrakcje turystyczne w Polsce? (pytanie otwarte)

22% osób badanych zna osobiście lub znato w przeszłości Polkę lub Polaka. Trudno ocenić,

czy kontakty te miały miejsce w przeszłości, w czasach ZSRS, czy też w ostatnim czasie.

Wykres 17. Czy zna Pan(i) osobiście lub znat(a) w przeszłości Polkę / Polaka?

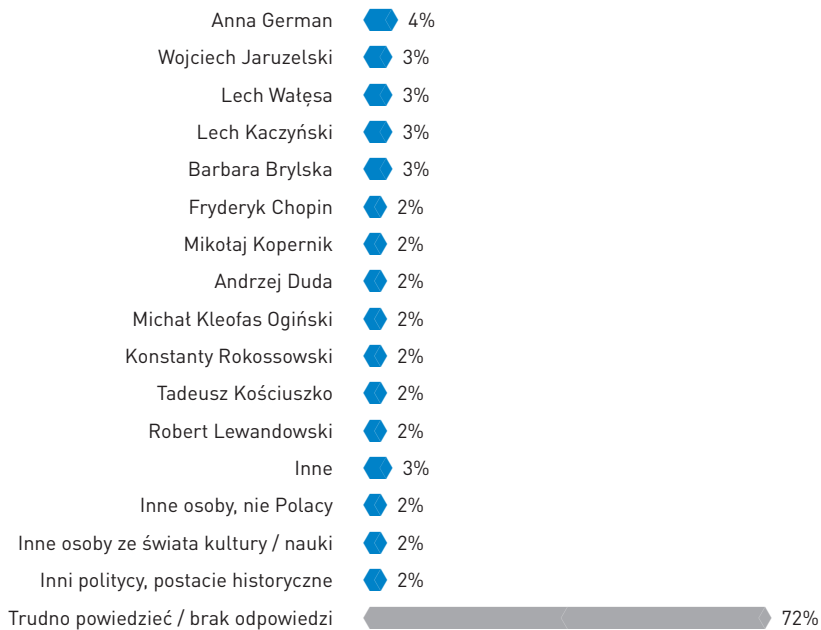
Czy zna Pan(i) osobiście lub znat(a) w przeszłości jakiegoś Polaka / jakąś Polkę?

Większość respondentów nie potrafiła wymienić nazwisk żadnych sławnych Polaków (72%). Zwykle są to osoby młodsze (w grupie do 39 lat 85% badanych nie potrafi wskazać żadnego nazwiska) z niższym wykształceniem.

Wśród tych, które się pojawiały, najczęściej padło nazwisko Anny German (4%), piosenkarki, kompozytorki i aktorki, związanej blisko także z Rosją. Podobny poziom wskazań uzyskałi politycy: Wojciech Jaruzelski, Lech Wałęsa

i Lech Kaczyński (każdy z odsetkiem 3%). 3% osób badanych wspomniało również o Barbarze Brylskiej, aktorce filmowej i teatralnej, popularnej w krajach byłego bloku wschodniego. Wśród sławnych Polaków wymienianych przez osoby badane można również znaleźć: Fryderyka Chopina, Mikołaja Kopernika, obecnego prezydenta Andrzeja Dudę, Michała Kleofasa Ogińskiego, Konstantego Rokossowskiego, Tadeusza Kościuszkę i Roberta Lewandowskiego (wszyscy z odsetkiem 2%).

Wykres 18. Sławni Polacy

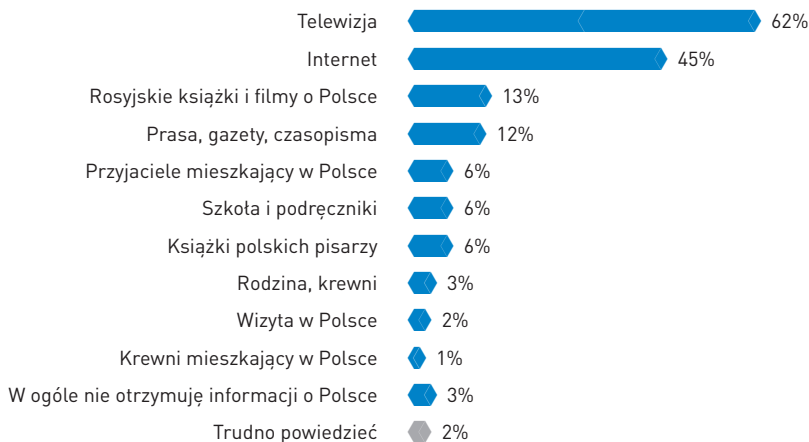

Proszę wymienić sławnych Polaków, których Pan(i) zna?

Wiedzę na temat Polski Rosjanie najczęściej czerpią z telewizji (62%) lub z Internetu (45%). Do książek i filmów o Polsce sięga 13% respondentów. Natomiast 12% badanych pozyskuje informacje z prasy. Przyjaciele mieszkający w Polsce to źródło wiedzy dla 6% Rosjan.

Tak samo jest w przypadku szkół i podręczników oraz książek polskich pisarzy. Na informacje od rodziny i krewnych może liczyć 3% osób badanych. W przypadku rodziny mieszkającej w Polsce – 1%. Wizyty w kraju sąsiadów stanowią źródło wiedzy dla 2% Rosjan.

Wykres 19. Źródła informacji o Polsce

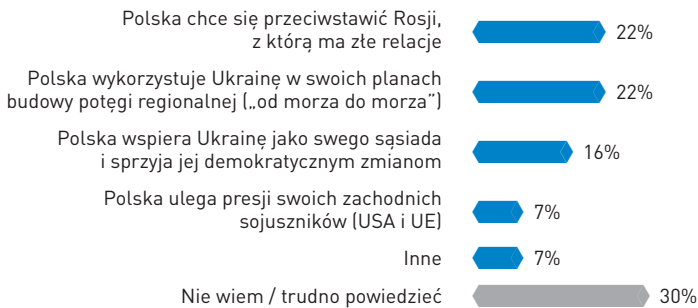
Skąd czerpie Pan(i) informacje o Polsce?

Relacje polityczne i kulturalne

W trakcie badania pytano, dlaczego – według Rosjan – Polska wspiera Ukrainę w konflikcie z Rosją. Najczęściej wymienianymi przyczynami tego stanu rzeczy są złe relacje Polski i Rosji (22%) oraz wykorzystywanie relacji z Ukrainą w planach budowy potęgi Polski (22%).

16% badanych uważa natomiast, że jest to wyraz wsparcia Ukrainy w dążeniu do demokracji. Wśród odpowiedzi pojawia się także wątek wpływów Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej (7%). Jasno określonego zdania na ten temat nie ma 30% badanych.

Wykres 20. Przyczyny wspierania Ukrainy w konflikcie z Rosją

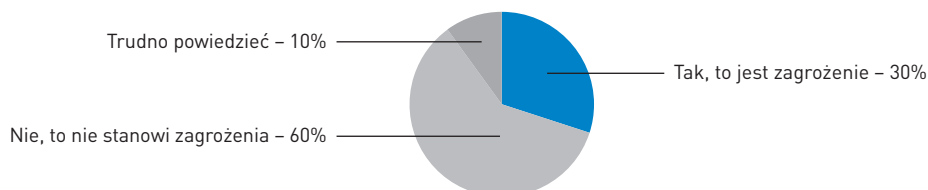

Polska opinia publiczna wspiera Ukrainę w konflikcie z Rosją i integrację tego kraju z Unią Europejską. Jak Pan(i) myśli, dlaczego Polska wspiera w tym Ukrainę? (pytanie otwarte)

Większość Rosjan uważa, że wsparcie Ukrainy przez Polskę nie stanowi dla Rosji zagrożenia (60%). 30% jest odmiennego zdania, a 10%

respondentów nie ma sprecyzowanej opinii na ten temat.

Wykres 21. Czy wsparcie Ukrainy przez Polskę stanowi zagrożenie dla Rosji?

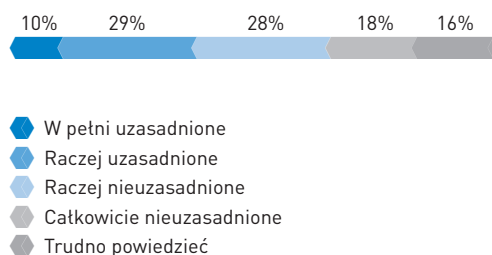

Czy wsparcie Polski dla Ukrainy w konflikcie z Rosją stanowi zagrożenie dla Rosji?

W trakcie badania sprawdzano również stosunek Rosjan do zarzutów stawianych Polsce przez Aleksandra Łukaszenkę o zamiar zajęcia się zachodniej Białorusi. Według 39% badanych takie oskarżenia są uzasadnione (głównie badani powyżej 55 roku życia, wśród których zgadza się z tą opinią co druga osoba). Jednak więcej

respondentów uważa przeciwnie – 46% sądzi, że posądzenie Polski o taki zamiar jest nieuzasadnione (zwłaszcza osoby w wieku 18–24 lat – 76% z nich podziela ten pogląd). Natomiast 16% osób badanych nie ma określonego zdania na ten temat.

Wykres 22. Obwinianie Polski o zamiar zajęcia części Białorusi

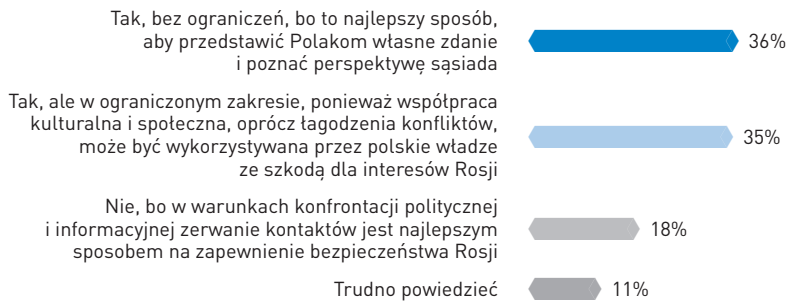

Jak Pan(i) myśli, na ile zasadne jest obwinianie przez Aleksandra Łukaszenkę Polski o zamiar zajęcia się zachodniej Białorusi?

Zdecydowana większość Rosjan uważa, że ich państwo powinno rozwijać współpracę kulturalną i społeczną z Polską. 36% osób badanych jest zdania, że współpraca ta powinna odbywać się bez żadnych ograniczeń, gdyż jest to najlepszy sposób na wzajemne poznanie swojej perspektywy przez sąsiadów (taką opinię mają zwłaszcza osoby z wyższym wykształceniem – 50%). Niewiele mniej, bo 35% respondentów uważa natomiast, że oba kraje powinny współdziałać w ograniczonym zakresie (głównie młodzież,

sądzi tak co druga osoba w wieku 18–24 lata). Wynika to „z obawy przed wykorzystaniem tej sytuacji przez władze Polski ze szkodą dla interesów Rosji”. 18% badanych sądzi, że te kraje nie powinny ze sobą współpracować, gdyż „w warunkach konfrontacji politycznej i informacyjnej zerwanie kontaktów jest najlepszym sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa Rosji”. Ten pogląd podzielają głównie osoby z wykształceniem podstawowym lub średnim. Zdania na ten temat nie ma 11% respondentów.

Wykres 23. Czy Rosja powinna rozwijać współpracę kulturalną i społeczną z Polską?

Czy Rosja powinna rozwijać współpracę kulturalną i społeczną z Polską, bez względu na istniejące różnice polityczne? Jeśli tak, w jakim zakresie?

Podsumowanie

Rosjanie przypisują negatywny stosunek do Rosji władzom krajów nadbałtyckich (60%), Polski (61%) i Ukrainy (62%). W przypadku Polski ocena nastawienia władz do Rosji jest zbieżna w ocenie nastawienia zwykłych ludzi do Rosji (45% Rosjan ocenia je negatywnie). Społeczeństwo rosyjskie jest jednak wyraźnie podzielone pod tym względem. Młodzi mają mniej uprzedzeń zarówno w stosunku do władz i mieszkańców Ukrainy, Polski czy krajów nadbałtyckich. Są to osoby otwarte na inne kultury i narody (także geopolitycznych rywali Rosji – Stany Zjednoczone). Osoby mające 55 lub więcej lat mają zupełnie inne zdanie na ten temat. Zwykle oceniają władze oraz mieszkańców Polski i krajów nadbałtyckich negatywnie. Jedynie w stosunku do mieszkańców Ukrainy mają oni pozytywne nastawienie (przy jednoczesnym negatywnym nastawieniu do władz tego państwa).

Mimo bliskości geograficznej i historycznej, Rosjanie nie mają dużej wiedzy na temat Polski: co trzeci Rosjanin nie ma żadnych spontanicznych skojarzeń ze słowami „Polak, Polka”, 3/4 badanych nie potrafi wymienić żadnych atrakcji turystycznych w Polsce, ani żadnego sławnego Polaka. Może to wynikać z tego, że 86% Rosjan nie odwiedziło Polski w ciągu ostatnich 30 lat, a 76% nie zna osobiście żadnego Polaka lub Polki. Jednocześnie w większości Rosjanie są otwarci na odwiedzenie Polski w celach turystycznych (23% badanych chciałoby odwiedzić Polskę, a 35% nie myślało o tym, ale nie ma nic przeciwko). Badani, którzy znają atrakcje turystyczne znajdujące się w Polsce, wymieniali najczęściej główne miasta: Kraków (11%) i Warszawę (10%). Natomiast wśród znanych Polaków lub Polek wymieniani byli politycy (Wojciech Jaruzelski, Lech Wałęsa oraz Lech Kaczyński – każdy po 3% wskazań) lub osoby,

których szczyt kariery przypadął na czasy ZSRS: Anna German (4%) czy Barbara Brylska (3%). Brak w tym zestawieniu nazwisk postaci bardziej współczesnych. Ponad 70% Rosjan nie potrafi wymienić żadnego sławnego Polaka, co wskazuje na to, że Polska kultura i historia we współczesnej Rosji są mało znane.

Osoby, które mają jakieś skojarzenia z Polakami opisują ich dość neutralnie. Jedynie 5% badanych ma jakieś konkretne negatywne lub pozytywne skojarzenia. Wizerunek Polski nie jest jednoznaczny wśród mieszkańców Rosji: z jednej strony Polska oceniana jest jako atrakcyjna turystycznie, nowoczesna, demokratyczna, przyjazna, a drugiej strony pojawia się dużo przeciwnych opinii na ten temat. Pozytywne opinie na temat Polski mają głównie młodzi mieszkańcy Rosji, a osoby starsze mają zwykle negatywne zdanie na ten temat.

Mimo bardzo spolaryzowanych opinii na temat Polski oraz w ogóle niewielkiej wiedzy na jej temat, większość Rosjan (71%) jest zdania, że oba kraje powinny rozwijać współpracę kulturalną i społeczną. Połowa z nich uważa, że współpraca ta nie powinna być obwarowana żadnymi ograniczeniami, bo jest to najlepszy sposób na poznanie perspektywy sąsiadów. Druga połowa uważa, że oba kraje powinny współpracować w ograniczonym zakresie, gdyż taka współpraca może być wykorzystywana przez Polskę ze szkodą dla interesów Rosji.

Tak zarysowany obraz nastawienia rosyjskiej opinii publicznej do Polski wskazuje na duży potencjał w takich dziedzinach, jak kultura, życie społeczne, turystyka. Skromna i niezbyt aktualna wiedza Rosjan o Polsce domaga się pilnego uzupełnienia.

Notatki

Notatki

Notatki

Badanie przeprowadzone w Rosji objęło szereg kwestii związanych z postrzeganiem Polski i Polaków, z oceną stosunków pomiędzy państwami i narodami, a także sprawami bieżącymi, mającymi wpływ na wzajemne relacje. Daje ono możliwość zrozumienia sposobu myślenia rosyjskiej opinii publicznej, bez pośrednictwa mediów czy polityków, często zabierających głos w jej imieniu. Nie znaczy to oczywiście, że w odpowiedziach rosyjskich respondentów nie rezonują na różne sposoby także oddziaływania medialne i propagandowe. Na szczególną uwagę zasługują różnice pokoleniowe – młodsi Rosjanie zdają się mieć

wobec świata i Polski znacznie bardziej otwarte i ufne nastawienie, niż ich rodzice czy dziadkowie. Raport pokazuje, jak niewielka jest wiedza przeciętnego Rosjanina na temat Polski, jej kultury, postaci z nią związanych, miejsc wartych odwiedzenia. Wciąż ciąży nad tym kanon ukształtowany jeszcze w czasach sowieckich, nie rozszerzony i nie uzupełniony o nowe treści i symbole, mimo upływu kolejnych dekad, jakie dzieli nas od upadku komunizmu. Pokazuje to dobitnie, jak wielki jest potencjał prezentowania dorobku współczesnej Polski, zwłaszcza młodszemu pokoleniu rosyjskich odbiorców.

**CENTRUM
POLSKO-ROSYJSKIEGO
DIALOGU I POROZUMIENIA**

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

ul. Jasna 14/16A, 00-041 Warszawa

tel. + 48 22 295 00 30, fax + 48 22 295 00 31

e-mail: cprdip@cprdip.pl, www.cprdip.pl